

6. *Кочерган М.П.* Вступ до мовознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / М.П. Кочерган. — К.: Видавничий центр “Академія”, 2001. — 368 с. (Альма-матер).
7. Положення про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0882-05>.
8. Приказ от 14 мая 2003 г. №114 “Об утверждении перечня родов (видов) экспертиз, выполняемых в государственных судебно-экспертных учреждениях Министерства юстиции Российской Федерации, и перечня экспертных специальностей, по которым предоставляется право самостоятельного проведения судебных экспертиз в государственных судебно-экспертных учреждениях Министерства юстиции Российской Федерации”: [(в ред. Приказов Минюста РФ от 12.09.2005 г. № 169, от 09.03.2006 г. № 36, от 12.03.2007 г. № 48)] [Електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://referent.mubint.ru/security/1/85026/1#h147>.
9. *Свиридова Л.В.* Про структуру та основні положення методики судово-авторознавчої класифікаційної експертизи / Л.В. Свиридова // Актуальні питання судової експертизи та криміналістики: Збірник матеріалів засідання “круглого столу”, присвяченого 85-річчю створення Харківського науково-дослідного інституту судових експертів ім. засл. проф. М.С. Бокаріуса. — Харків, 2008. — С. 185–191.
10. *Сегай М.Я.* Судебная экспертиза материальных следов-отображений (Проблемы методологии) / М.Я. Сегай, В.К. Стринжа. — К.: Ін Юре, 1997. — 174 с.
11. *Сімакова-Єфремян Е.Б.* Класифікація завдань комплексної експертизи контактної взаємодії об’єктів / Е.Б. Сімакова-Єфремян // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики: зб. наук.-практ. матер. — Х.: Право, 2004. — Вип. 4. — С. 571–577.

Резюме

В статье предлагается обзор важнейших аспектов судебной лингвистической экспертизы как отдельного вида экспертиз (а не подвида судебной автороведческой). Определяются перспективы и направления ее развития, основные положения и сферы применения.

Summary

The article gives the analysis the most important aspects of forensic linguistic examination as separate examinations. Also defines the prospects and directions of its development, the basic provisions and scope.

Л.В. Свиридова, канд. юрид. наук, ст. науков. співробітник

Харківський НДІ судових експертиз

АКТУАЛЬНІСТЬ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СУДОВО-ЕКСПЕРТНІЙ ПРАКТИЦІ

Вирішення питань, метою яких є дослідження змістових структур тексту, в експертній практиці має суперечливі позиції. У 70–90-х роках минулого тисячоліття питання, що не розглядалися традиційною авторознавчою експертизою (встановлення автора та/або виконавця тексту

документа, його стану, умов виконання тексту), мали назву “евристичних”, тобто тих, що не вирішують питання авторства, але вони так і не набули свого подальшого вирішення.

На початку нового тисячоліття, у зв’язку з потребами судово-слідчої практики, а також фізичних та юридичних осіб, експерти-авторознавці, з метою подальших теоретичних та практичних досліджень в галузі писемного мовлення, почали проводити дослідження, що не мають авторознавчої спрямованості. Це питання щодо аналізу тексту з метою встановлення порушення формально-мовних і понятійно-змістових структур тексту, наявності/відсутності негативної, оціночної, інформації, а також інформації у вигляді тверджень, припущень, думок, тощо, тотожності найменувань, про захист честі, достоїнства, ділової репутації громадян, заклики, розпалювання релігійної або національної ворожнечі тощо. Публікація “Цена слова” [1], де розглядаються приклади вирішення лінгвістичних питань, слугує початком досліджень в експертній практиці. Пізніше з’являється робота, яка піднімає актуальні питання лінгвістичного дослідження тексту на підставі досвіду роботи автора у галузі проведення лінгвістичних експертиз [2]. Автором зазначається, що підставами виникнення лінгвістичних досліджень є зіткнення інтересів різних соціальних груп, певних людей, ініційованих самою складністю та протиріччям функціонування природної російської мови у сучасному суспільстві [2, с. 554]. Лінгвістичною експертизою тексту він називає застосування лінгвістичних знань, яке потребує оптимізації концептуального апарату, що використовується, вірного обмеження об’єкта дослідження, специфічного формулювання висновків, враховуючи конфліктність ситуації та претензії сторін, у тому числі на знання російської мови [2, с. 555].

Слід зазначити, що до судово-експертних установ МЮ України на дослідження частіше надходять російськомовні тексти, україномовні — рідше. Узагальнення лінгвістичних досліджень україномовних текстів не проводилося, тому необхідно і в цьому напрямку зосередити увагу, оскільки в експертних установах є спеціалісти в галузі дослідження українського писемного мовлення. Враховуючи різний морфологічний, лексико-фразеологічний склад російської та української мов, в залежності від вирішення виду завдань лінгвістичної спрямованості, можливі певні особливості у дослідженні. Тому зазначене потребує ретельних досліджень у зазначеному напрямку.

Нещодавно вийшли рекомендації методичного характеру, підготовлені колективом авторів судово-експертних установ МЮ України,

в яких узагальнено викладено можливість вирішення завдань лінгвістичного характеру на прикладах дослідження російськомовних текстів в експертній практиці [3]. Ця публікація слугує поштовхом до подальших досліджень, оскільки ще багато питань потребують досконалого вивчення, уточнення, роз'яснення. Наприклад, питання визначення кола завдань з урахуванням меж компетенції експерта, які перетинаються з компетенцією експертів-психологів, соціологів, слідчих та спеціалістів інших галузей науки. Залишаються нерозробленими структура, зміст методик вирішення різних видів завдань лінгвістичної спрямованості (семантичних або змістових (аналіз тексту з метою виявлення в ньому певних змістів) та найменувань (аналіз назв, торговельних марок, рекламних слоганів, тощо як засобів позначення продуктів людської діяльності).

В експертній практиці до сьогодні виникають питання як процесуального, так і методичного характеру відносно вирішення завдань лінгвістичної спрямованості, тому вони потребують ретельних розробок. При проведенні лінгвістичних досліджень простежуються різні методичні підходи при розв'язанні одних і тих же завдань.

Безумовно, вирішення цих завдань є актуальним і потребує подальших лінгвістичних досліджень з метою розроблення їх методик, враховуючи всі вищезазначені чинники.

Список використаної літератури

1. Цена слова: из практики лингвистических экспертиз текстов СМИ в судебных процессах по защите чести, достоинства и деловой репутации [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.rusexpert.ru>. — 15.03.2002.
2. Баранов А.Н. Лингвистическая экспертиза текста. Теоретические основания и практика: учеб. пособ. / А.Н. Баранов. — М.: Флинта; Наука, 2007. — 592 с.
3. Загальні методичні положення судової лінгвістичної експертизи: метод. реком.: звіт НДР (заключ.) / МЮУ, ХНДІСЕ; кер. О.В. Довженко; викон.: Г.В. Логвіна, С.В. Кузнецова, Н.Я. Дідушок та ін. — Х.: ХНДІСЕ, 2009. — 42 с.